

ساخت و اعتباریابی مقیاس خودیابی (SDS) براساس نظریه های مختلف شخصیت در دانشجویان

تاریخ دریافت: ۹۳/۳/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۳/۸/۲۱

افضل اکبری بلوطبنگان*، علی محمد رضایی**

چکیده

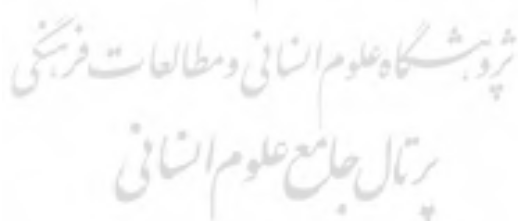
مقدمه: هدف از پژوهش حاضر ساخت و اعتباریابی مقیاسی جهت سنجش خودیابی بر اساس نظریه های مختلف شخصیت در دانشجویان دانشگاه سمنان بود.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی بود. بدین منظور تعداد ۳۵۰ نفر از دانشجویان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و به ابزارهای محقق ساخته خودیابی، عزت نفس روزنبرگ، افسردگی و اضطراب بک پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی، ضریب آلفای کرونباخ و همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل عاملی نشان داد که مقیاس محقق ساخته خودیابی چهار عامل خودآگاهی، مجذوبیت، استعلا و رشد شخصی را اندازه‌گیری می‌کند. همچنین نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که خودیابی با عزت نفس، اضطراب و افسردگی رابطه معناداری دارد. علاوه بر آن اعتبار مقیاس خودیابی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۹ و هر کدام از خرده مقیاس‌ها شامل خودآگاهی ۰/۸۹، مجذوبیت ۰/۸۹، استعلا ۰/۸۴ و رشد شخصی ۰/۸۸ به دست آمد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش بیانگر این است که مقیاس SDS در جامعه دانشجویان از خصوصیات روانسنجی قابل قبولی برخوردار است و می‌توان از آن به عنوان ابزاری معتبر در پژوهش‌های روانشناختی استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: خودیابی، ساخت، روایی، پایایی، تحلیل عاملی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه سمنان می‌باشد.

* نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

** استادیار، گروه روانشناسی تربیتی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

akbariafzal@gmail.com

rezaei_am@semnan.ac.ir

مقدمه

دارد به توسعه و دستیابی به یک توان کامل. به علاوه خودیابی را تلاشی در طول زندگی، برای غنی‌تر کردن زندگی نیز تعریف کرده‌اند [۴]. خودیابی یکی از نیازهای بنیادین و منحصر به فرد است؛ اما راه‌ها و شکل‌های خودیابی دارای یگانگی و عمومیت هستند [۹]. همچنین خودیابی به عنوان یک جزء اجباری برای آینده آموزش عالی معرفی شده است و نشانگر رابطه خلاق و ارزشمند فراگیران با فعالیت‌های تحقیق و آموزش است. علاوه بر آن، به عنوان آنچه که یک انسان می‌تواند باشد و باید باشد، تعریف شده است. چهار سطح نیازهای مزلو، یعنی بقا، امنیت، اجتماعی بودن و در نهایت اعتماد به نفس، به عنوان نقشه راه افراد برای رسیدن به خودیابی معرفی شده‌اند [۱۰]. نظریه‌های مختلف رشدی و روانشناسی به صورت کوتاه و مختصر به بحث در مورد خودیابی پرداخته‌اند. در نظریه اریکسون^۱، این مفهوم اشاره به رها کردن ادراک آینده‌ای خویشتن (یعنی خود را مانند انعکاسی از والدین، همسالان و معلمان دیدن)، به سوی هویتی مستقل‌تر و فردی‌تر دارد [۱۱]. به اعتقاد اریکسون، (۱۹۵۹) رشد شخصیت تحت تأثیر عوامل زیستی و اجتماعی، یا متغیرهای شخصی و موقعیتی قرار دارد و شخص جدا از موقعیتی نیست که در آن قرار دارد [۱۲]. اریکسون می‌گوید بزرگسال خودیافته باید واقعیت‌ها و روابط متقابل را درک کند؛ به خود و دیگران آزادی بدهد؛ از قدرت سازگاری با محیط برخوردار باشد و از طریق تفکر در مورد وضعیت خود به بینش و حقیقت رسیده باشد [۱۳]. به عقیده وی، لازمه بلوغ برای رشد شخصیت و خودیابی، داشتن عقل، سن بالا و همچنین حل و فصل بحران‌های مراحل قبلی است. همچنین بیان می‌کند، اگرچه این یکپارچگی مشخصه دوران پیری است؛ اما بسیاری از نوجوانان، جوانان و میانسالان می‌توانند به آن دست یابند [۸]. اریکسون معتقد است خودیابی و شخصیت افراد، طی دوره‌های سنی مختلف، صورت می‌گیرد و باید در طی هر دوره از ملاک‌هایی برخوردار باشند تا بتوانند از آن مرحله با رضایت خاطر بیرون آیند و وارد مرحله بعد شوند [۱۴]. همچنین هر مرحله بحران یا نقطه عطف خاص خودش را دارد که تغییراتی را در رفتار و شخصیت ما ایجاد می‌کند، فقط در

به اعتقاد کنفسیوس^۱، عظمت یک انسان بر مبنای خودیابی^۲ شکل گرفته است. خودیابی ممکن است در هر سنی رخ دهد و این از فردی به فرد دیگر متفاوت می‌باشد؛ بعضی ممکن است نیاز به کمک داشته باشند در حالی که بعضی دیگر می‌توانند کاملاً مستقل بر خود مدیریت کنند [۱]. تحقق یافتن خود، مستلزم داشتن هدفها و برنامه‌هایی برای آینده و شناختن دقیق توانایی‌ها است. همچنین پرورش خود بدون خودآگاهی امکان‌پذیر نخواهد بود [۲]. خودیابی را می‌توان از جمله اهداف اساسی در هر نظام تعلیم و تربیت به حساب آورد، که شامل درک توان بالقوه خود و امکان به کار گرفتن آنچه در توان داریم می‌باشد [۳]. بر اساس نظر سیاروچی و فرگاس^۳ (۲۰۰۱)، خودیابی عبارت است از، یک فرایند تلاش، برای به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌ها [۴]. دیدگاه خودیابی بر نظریه هویت اخلاقی ارسطو استوار است [۵] و قبلاً از آن به عنوان خودیابی اخلاقی یاد می‌شد. این واژه از نظریه انسانگرایی مزلو^۴ (۱۹۶۸) به دست آمده و بر این فرض استوار است که هر کس باید به جستجو و کشف ماهیت ذاتی خود یا خود واقعی بپردازد و مجموعه‌ای از اهداف، ارزشها و باورهای واقعی خود را انتخاب کند و به آنها دست یابد [۶]. طرفداران اولیه دیدگاه خودیابی، مزلو (۱۹۶۸)، سیکزنت میهالی^۵ (۱۹۹۰) و واترمن^۶ (۱۹۹۲) بوده‌اند [۷]. به عقیده هالیدی و چندلر^۷ (۱۹۸۶)، ارول و پرماتر^۸ (۱۹۹۰)، ریچاردسن و پاسیوپاتی^۹ (۲۰۰۵) این اصطلاح به خودآگاهی افراد بالغ، خودبینشی، کسب تجربه، روشن فکری، احساس راحتی در برابر ابهامات و پیچیدگی شناختی در شرایط مختلف اشاره دارد [۸]؛ علاوه بر آن، خودیابی فرایندی تکاملی است که شامل تحقق یافتن و استفاده کامل از توانایی‌ها و استعدادها است. خودیابی عبارت است از حداکثر تلاش برای رسیدن به شخصیت انسانی؛ همچنین اشاره

- 1- Confucius.
- 2- Self ° Discovery
- 3- Ciarrochi & Forgas
- 4- Maslow
- 5- Csikszentmihalyi
- 6- Waterman
- 7- Holliday & Chandler
- 8- Orwoll & Perlmutter
- 9- Richardson & Pasupathi

به نیروهای فردی و اجتماعی بستگی دارد که تحقق خود را می‌پرورد یا باز می‌دارد. با آنکه مزلو دریافت شمار اندکی از افراد جامعه به تحقق خود دست می‌یابند، با این حال خوشبینی خود را در این باره که مردم بیشتری می‌توانند به وضع مطلوب انسان خودیافته برسند، حفظ کرد. مزلو تأکید کرد که هر چند تجربه‌های تأسف‌انگیز دوران کودکی می‌تواند بر شخص تأثیر بگذارد، اما آدمی قربانی درمان‌ناپذیر این تجربه‌ها نیست؛ می‌توان دگرگون شد، کمال یافت و به سطوح عالی خودیابی رسید [۲۰]. از نظر جرج لوینگر رشد انسان به چهار بعد اصلی، یعنی رشد فیزیکی، رشد هوشی، رشد خود و رشد روانی-جنسی تقسیم می‌شود و این ابعاد گرچه مفاهیمی مستقل می‌باشند، اما با یکدیگر مرتبط هستند. لوینگر رشد من^۴ را اینچنین تعریف می‌کند: فرض کنید هر فردی دارای یک جهت‌گیری عادی نسبت به خود و دنیای اطرافش است و پیوستاری از رشد وجود دارد که در طول آن چارچوب‌های ارجاعی فرد تنظیم می‌گردد. هر فرد دائماً با محیط خود در حال تعامل و کنش متقابل است. این تعاملات در فرد انتظارات و تصوراتی نسبت به وی و محیط اطرافش ایجاد می‌کند که به یک موقعیت خاص وابسته نیستند و یک چارچوب عمیق، کلی و گسترده می‌باشند [۲۱]. از نظر وی رشد خود شامل افزایش تدریجی ادراکات فرد از خود و دیگران می‌باشد که همگام با آن پیچیدگی ادراکات و حرکت به سوی انتزاعات افزایش می‌یابد [۲۲]. به عقیده یونگ^۵، هر کس از گرایش فطری برای پیش رفتن به سمت رشد و کمال برخوردار است که او این گرایش فطری را "خود" نامید. خود، از همه کهن‌الگوها جامعتر است در واقع کهن‌الگوی کهن‌الگوهاست [۲۳]. از نظر وی فرایندی که موجب یکپارچگی شخصیت و خودیابی انسان می‌شود، فردیت یافتن یا تحقق خود است. این فرایند خود شدن فرایندی طبیعی است. در واقع، گرایشی چنان نیرومند است که یونگ آن را غریزه می‌داند. با این حال در راه فردیت یافتن، موانع بسیاری موجود است و یونگ نسبت به اینکه همه بتوانند به آن دست یابند، خوشبین نبود. کسانی که بتوانند به نهایت خودشان، ادراک و بلوغ و سلامت روان

صورتی که تعارض را حل کرده باشیم، شخصیت می‌تواند به توالی رشد عادی خود ادامه دهد و نیروهای لازم را برای روبرو شدن با بحران مرحله بعد کسب کند. اگر تعارض در هر مرحله‌ای حل نشده باقی بماند، بعید است که بتوانیم با مشکلات بعدی سازگار شویم [۱۵]. در نظریه مزلو، خودیابی معادل با خودشکوفایی^۲ است؛ اما صرفاً به معنای خودشکوفایی نیست، چرا که افرادی هستند که ممکن است خودیافته باشند و به درجات خودیافتگی رسیده باشند، اما نتوانند یا نتوانسته‌اند همه استعدادها و توانایی‌های خود را شکوفا کنند؛ از این رو خودشکوفایی بالاترین سطح رشد آدمی را در بر می‌گیرد و ویژگی‌هایی از قبیل یکپارچگی، کامل بودن، سرزنده بودن، خودکفایی و ... را شامل می‌شود [۱۶]. واژه خودشکوفایی در اصل توسط گلدستاین^۳ (۱۹۳۹)، ابداع شد و بعد از آن مزلو آن را عملیاتی کرد [۱۷]. به نظر مزلو در همه انسانها، تلاش یا گرایشی فطری برای تحقق خود هست. خودیابی را می‌توان کمال عالی و کاربرد همه توانایی‌ها و متحقق ساختن تمامی خصایص و قابلیت‌های خود دانست. هر چه نیازهای طبقات پایین‌تر برآورده شده باشند، یعنی از لحاظ جسمانی و عاطفی احساس ایمنی کنیم و از احساس تعلق و محبت بهره‌مند باشیم، خود را فرد ارزشمندی احساس می‌کنیم؛ ولی اگر در تلاش خود برای ارضای نیاز تحقق خود شکست بخوریم، احساس ناکامی و بی‌قراری و ناخشنودی می‌کنیم. وی بیان می‌کند، اگر کسی تمام نیازهای دیگر را ارضا کرده باشد، ولی خودشکوفا نباشد بی‌قرار، ناکام و ناخشنود خواهد بود [۱۶]. مزلو چنین بیان می‌کند: موسیقی‌دان باید بنوازد، نقّاش باید نقّاشی کند، شاعر باید بسراید تا در نهایت، آرامش درونی داشته باشند [۱۸]. فرایند خودیابی می‌تواند شکلهای متعددی بگیرد؛ ولی هرکس صرف نظر از شغل و تمایلات می‌تواند توانایی‌های خود را به حداکثر برساند و به کاملترین حدّ رشد و خودیافتگی برسد [۱۹]. آنچه در خودیابی اهمیت دارد، تحقق بخشیدن استعدادها در عالی‌ترین سطح ممکن است [۱۷]. از نظر مزلو استعداد بالقوه برای خودیابی و سلامت روان از بدو تولد وجود دارد؛ اما اینکه استعداد بالقوه آدمی تحقق یا فعلیت می‌یابد یا نه،

1- Maslow
2- Self-Actualization
3- Goldstein

4- Ego Development
5- Jung

حالت بودن؛ مسیر است نه مقصد؛ تحقق خود پیش می‌رود، هیچگاه پایان نمی‌پذیرد و وضعیتی ایستا ندارد. این هدف رو به آینده، فرد را پیش می‌راند و همه جنبه‌های خود را دگرگون می‌سازد و می‌پروراند [۲۰]. تحقق خود روندی دشوار و گاه دردناک است؛ مستلزم آزمودن پیوسته و گسترش و انگیزش همه تواناییها و استعدادهاى شخص است [۲۷]. از نظر راجرز، افراد با گرایش فطری به شکوفایی کردن، حفظ کردن و بهبود بخشیدن به خود، برانگیخته می‌شوند. وی معتقد است پیشروی به سمت خودیابی کامل، نه خودکار و نه بی‌زحمت است؛ بلکه مستلزم رنج و تقلاست؛ برای مثال هنگامی که کودکی اولین قدمها را برمی‌دارد؛ زمین می‌خورد و لطمه می‌بیند. به طور کلی وی شخص خودیافته را شخص تمام عیار^۶ یا شخص با کنش کامل می‌نامد [۲۰]. الگوی انسان خودیافته و کامل از دیدگاه ویکتور فرانکل^۷، انسان از خود فرارونده^۸ است. به نظر فرانکل، انگیزش اصلی ما در زندگی، جستجوی معنا نه برای خودمان، بلکه برای معناست؛ یعنی جستجوی معنای هستی انسان و این مستلزم فراموش کردن خویش است. شخص خودیافته و سالم از مرز توجه به خود گذشته و فرا رفته است [۲۸]. انسان کامل بودن یعنی به کسی یا چیزی فراسوی خود پیوستن. به عقیده فرانکل انسان سالم و خودیافته، انگیزش بنیادینی به نام "اراده معطوف به معنا" دارد. این انگیزش چنان نیرومند است که می‌تواند همه انگیزش‌های انسانی دیگر را تحت‌الشعاع قرار دهد. اراده معطوف به معنادار بودن زندگی، شرط حیاتی سلامت روان است. در زندگی بی‌معنا، دلیلی برای ادامه زیستن باقی نمی‌ماند [۲۹]. از نظر فرانکل هر چه بیشتر بتوانیم، از خود فرا رویم خود را در راه کسی یا چیزی ایثار کنیم، انسانتر می‌شویم. مجذوب شخص یا چیزی فراسوی خود شدن، معیار نهایی رشد و پرورش شخصیت سالم و خودیافته است. تنها از این راه به راستی می‌توان خود شد [۳۰]. نگرش فریتس پرلز^۹ به شخصیت خودیافته بیشتر روشی درمانی است تا نظریه‌ای درباره ماهیت شخصیت. وی روش درمانی

دست یابند، به تمامیت و خودیابی می‌رسند [۱۵]. فعلیت یا تحقق کامل خود کاری بس دشوار، سخت و طولانی است و برای دستیابی به این هدف باید تلاش کرد. از سوی گوردن آلپورت^۱ یکی از نخستین کسانی بود که نگاه خوشبینانه‌ای به شخصیت آدمی داشت و تصویری که وی از طبیعت انسان به دست می‌دهد، مثبت و خوشایند و امید بخش است [۲۴]. به عقیده وی شخص خودیافته و سالم از ارگانیزمی که در کودکی تحت تأثیر عوامل زیستی بوده است، به ارگانیزمی که از لحاظ روانشناختی پخته و جا افتاده است، تبدیل می‌شود و انگیزه‌های کودکی ما، به سمت آینده گرایش پیدا می‌کنند؛ بنابراین شخص خودیافته را به عنوان شخص بالغ^۲ معرفی می‌کند [۲۵]. اریک فروم^۳ تصویر روشنی از شخصیت سالم و خودیافته به دست می‌دهد. چنین انسانی عمیقاً عشق می‌ورزد؛ آفریننده است؛ قوه تعقلش را کاملاً پرورانده است؛ جهان و خود را به طور عینی ادراک می‌کند؛ حس هویت پایداری دارد؛ با جهان در پیوند است و در آن ریشه دارد؛ حاکم و عامل خود و سرنوشت خویش است و از علائق مصیبت بار آزاد است [۱۵]. فروم شخصیت خودیافته و سالم را شخصیت دارای جهت‌گیری بارور^۴ می‌نامد و نمایانگر بیشترین کاربرد یا تحقق استعداد بالقوه انسان است. فروم با کاربرد واژه جهت‌گیری این نکته را می‌گوید که جهت‌گیری گرایش یا نگرشی کلی است که همه جنبه‌های زندگی یعنی پاسخ‌های فکری و عاطفی و حسی به مردم، موضوعها و رویدادها را خواه در جهان و خواه در خود در بر می‌گیرد [۲۳]. بارور بودن، یعنی به کار بستن همه قدرتها و استعدادهای بالقوه خویش. شخصیت خودیافته و بارور به یک معنا چیزی را به بار می‌آورد که مهمترین دستاورد انسان، یعنی خود است. انسانهای سالم با زایاندن همه استعدادهای بالقوه خویش، با تبدیل شدن به آنچه در توانشان است، با تحقق بخشیدن به همه قابلیتها و توانایی‌هایشان، خود را می‌آفرینند [۲۶]. از نظر کارل راجرز^۵ (۱۹۷۷) شخصیت سالم و خودیافته یک روند است؛ نه یک

6- Sterling Person
7- Frankel
8- Self-Transcendent Person
9- Perls

1- Allport
2- Mature Person
3- Fromm
4- Productive Person
5- Rogers

علاوه بر آن رشد شخصی به گشودگی نسبت به تجربیات جدید و داشتن رشد شخصی مداوم اشاره می‌کند. فردی با این ویژگی همواره در صدد بهبود زندگی شخصی خویش از طریق یادگیری و تجربه است [۳۳].

با توجه به مبانی نظری غنی که در فوق بیان شده، هر کدام از نظریه‌پردازان به صورت کوتاه و مختصر در خلال نظریه خود، به بحث خودیابی پرداخته‌اند و بعضی از آنها (آبراهام مزلو) بر اساس نظریه خود ابزارهایی ساخته‌اند؛ اما تاکنون پژوهشی که بر روی نقطه مشترک این نظریه‌ها تأکید کند و از این نقطه مشترک پرسشنامه‌ای را استخراج کند، وجود نداشته و همچنین از آنجایی که تاکنون به خودیابی در کشور ما بیشتر به عنوان یک بحث فرهنگی و دینی پرداخته شده و کمتر در زمینه‌های رشدی و روانشناسی مورد استفاده قرار گرفته و همینطور اهمیتی که این موضوع در رشد و پیشرفت جامعه می‌تواند داشته باشد و نبود ابزاری مناسب برای سنجش میزان این متغیر، پژوهشگران تصمیم به ساخت و اعتباریابی این مقیاس گرفته‌اند؛ بنابراین هدف از پژوهش حاضر ساخت و اعتباریابی مقیاس خودیابی براساس نظریه‌های مختلف شخصیت در دانشجویان دانشگاه سمنان بود.

روش

طرح پژوهش: طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی می‌باشد.

آزمودنی‌ها: جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه سمنان در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ بود (۱۶۲۱۱ نفر). نمونه آماری شامل ۳۵۰ نفر از دانشجویان بوده (۵۷ درصد مرد و ۴۳ درصد زن) که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند؛ بدین صورت که مرحله ۱- انتخاب تصادفی دانشکده‌های علوم تربیتی و روانشناسی (۲۸ درصد)، علوم انسانی (۲۶ درصد)، منابع طبیعی (۹ درصد)، مهندسی شیمی (۲۲ درصد) و مهندسی نفت و گاز (۱۵ درصد) از بین دانشکده‌های دانشگاه سمنان مرحله؛ ۲- انتخاب تصادفی ۲ کلاس از بین کلاس‌های موجود در هر دانشکده مرحله؛ ۳- انتخاب تصادفی ۳۵۰ نفر (هر دانشکده ۷۰ نفر و از هر کلاس ۳۵ نفر) انجام شد. گروه نمونه شامل دانشجویان روزانه و شبانه

را به وجود آورد که گشتالت درمانی^۱ نامیده می‌شود. پرلز واژه گشتالت را برای دلالت به تنها قانون پایدار و مشترک کنش بشر به کار برده است. هر موجود زنده‌ای به تمامیت و کمال گرایش دارد. هر چه این گشتالت یا به کمال گراییدن را باز دارد، برای موجود زنده زیان‌آور است و به وضعیت ناتمام می‌انجامد که بی‌تردید محتاج به پایان رسیدن است. اصل اساسی نظریه پرلز درباره رشد شخصیت، تبدیل حمایت محیطی به حمایت خود است. این وظیفه، هدف نهایی خودیابی شخصیت است. باید از نقش بازی کردن برای دیگران بازایستیم و با رفتاری که به راستی بازتاب طبیعت درونی ماست، استعدادهای بالقوه‌مان را بالفعل درآوریم. زمانی که چنین کردیم، به تعبیری که پرلز از سلامت روان دارد، رسیده‌ایم. پرلز به این حالت انسان، این مکانی و این زمانی^۲ می‌گوید [۳۱]. مارتین سلیگمن^۳ یکی از نظریه‌پردازان در عرصه روانشناسی مثبت و خودشکوفایی است؛ وی در سال ۲۰۰۲ پیشنهاد کرد که پژوهش‌های بهزیستی باید در سه طبقه سازماندهی شود: زندگی مطلوب، زندگی خوب و زندگی پرمعنا. اما در کتاب شکوفایی^۴ (۲۰۱۱)، در نظریه خود تجدید نظر و چارچوب نظری وسیعتری برای بهزیستی فردی ارائه نمود؛ در نظریه جدید، سلیگمن شکوفایی را به طبقه‌های قبلی اضافه کرد. طبق نظریه جدید، بهزیستی فردی و شکوفایی بر مبنای ۵ مؤلفه مستقل تشکیل می‌شود. این عناصر قابل اندازه‌گیری که با حروف مخفف PERMA، نشان داده می‌شوند، عبارتند از:

- ۱- هیجانهای مثبت، ۲- درگیری، ۳- روابط، ۴- معنا و ۵- پیشرفت [۳۲]. یکی دیگر از مهم‌ترین نظریه‌پردازان در عرصه خودیابی، کارول دی ریف^۵ می‌باشد. وی در مدل بهزیستی خود ابعاد متفاوتی را مطرح کرد. یکی از ابعاد نظریه وی، رشد شخصی^۶ است. رشد شخصی به این معنا است که استعدادهای توانایی‌های بالقوه فرد در طی زمان و در طول زندگی بالفعل می‌شوند. فرد برای رسیدن به این حالت بالفعل در طی زندگی، تلاش کرده و سعی می‌کند استعدادهایش را به بالاترین حد رشد و خودیابی برساند؛

- 1- Gestalt therapy
- 2- The Here and Now Person
- 3- Seligman
- 4- Flourish
- 5- Ryff
- 6- Personal growth

به عنوان سازه‌ای تک عاملی به کار می‌رود. هر سؤال دارای ۴ گزینه است و از صفر تا سه نمره‌گذاری می‌شود؛ پژوهشگران ضریب اعتبار این پرسشنامه را در ایران ۰/۹۲ گزارش کرده‌اند [۳۶].

روند اجرای پژوهش: برای ساخت این پرسشنامه پس از بررسی پژوهش‌ها و نظریه‌های مختلف در مورد خودیابی، یازده عامل شامل ۱۱۵ گویه طراحی شد. پس از استخراج گویه‌ها، روایی محتوایی گویه‌ها، با نظرخواهی از متخصصان مورد بررسی قرار گرفت و سه عامل ناعدوستی، وجدان و هیجانات مثبت (۲۳ گویه)، به دلیل اینکه متناسب با محتوای مورد نظر (خودیابی) نبود، مورد تأیید آنها قرار نگرفت و از مجموعه پرسشنامه حذف شدند؛ پس از بررسی و تأیید روایی محتوایی، پرسشنامه‌ای با ۹۲ گویه تهیه شد و در مرحله اول بر روی یک نمونه ۵۰ نفری از دانشجویان اجرا شد. قبل از تکمیل پرسشنامه‌ها، برای همکاری بیشتر دانشجویان، از آنها خواسته شد دستورالعمل را بخوانند و با نهایت دقت پرسشنامه‌ها را تکمیل کنند. پرسشنامه‌ها به دلیل تعداد گویه‌های زیادی که داشتند در اختیار دانشجویان قرار گرفته و برای صحت و اطمینان دقیق در پاسخگویی، پس از ۳۰ دقیقه جمع‌آوری شد. با توجه به همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون، تعدادی از سؤالات (۲۹ مورد که دو عامل ارتباط صمیمانه و خلاقیت را در بر داشتند) که همبستگی کمتر از ۰/۳ داشتند حذف شدند. در مرحله دوم، پرسشنامه نهایی روی ۳۵۰ نفر از دانشجویان اجرا شد؛ پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، مجدداً تعدادی از سؤالات پرسشنامه به دلیل همبستگی پایین و همچنین نداشتن بار عاملی مناسب کنار گذاشته شدند و تجزیه و تحلیل بر روی سؤالات باقیمانده صورت گرفت. به منظور تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی، شامل میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی، شامل تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی جهت بررسی ساختار عاملی پرسشنامه و ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی اعتبار پرسشنامه، ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی روایی بین متغیرها استفاده شد. نتایج در قسمت یافته‌ها ارائه شده است.

بوده که در سه مقطع کارشناسی (۵۵درصد)، کارشناسی ارشد (۳۰درصد) و دکتری (۱۵درصد) در دامنه سنی ۲۰ تا ۲۷ سال قرار داشتند.

ابزار

۱- پرسشنامه محقق ساخته خودیابی (SDS)^۱: در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته SDS استفاده شد. برای ساخت این پرسشنامه ابتدا پژوهش‌ها و نظریه‌های مختلف در مورد خودیابی شامل نظریه‌های اریک اریکسون، آبراهام مزلو، جرج لوینگر، اریک فروم، کارل یونگ، گوردن آلپورت، کارل راجرز، فریتس پرلز، ویکتور فرانکل، مارتین سلیگمن و کارول دی ریف انتخاب شدند. هدف عمده از بررسی این مطالعات، استخراج مواد و عواملی بود که در این نظریه‌ها برای رسیدن به خودیابی مطرح شده بود؛ پس از استخراج یازده عامل بر اساس نظریه‌های فوق، ۱۱۵ عبارت برای خودیابی طراحی شد. شیوه تعیین عوامل بدین صورت بود که نظریه‌های ذکر شده مطالعه و بر نکات اصلی این نظریه‌ها تأکید شد و سؤال‌هایی برای هر نظریه طراحی شد. گویه‌های پرسشنامه بر روی یک طیف پنج گزینه‌ای (۵=کاملاً موافقم تا ۱=کاملاً مخالفم) قرار گرفتند.

۲- پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ: این مقیاس شامل ۱۰ سؤال بوده که عزت نفس را به صورت سازه‌ای تک عاملی اندازه می‌گیرد که ۵ سؤال آن منفی و ۵ سؤال آن مثبت می‌باشد. هر سؤال دارای دو گزینه، به صورت موافق و مخالف است. در ۵ سؤال اول به گزینه موافقم، نمره ۱ و گزینه مخالفم، نمره ۱- داده می‌شود؛ ۵ سؤال دوم پرسشنامه به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود؛ ضریب اعتبار این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش شده است [۳۴].

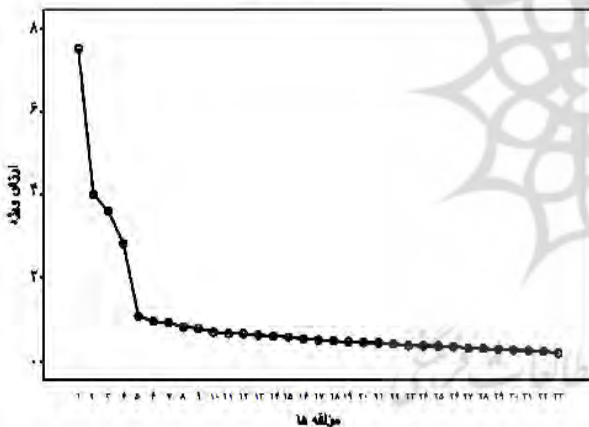
۳- مقیاس افسردگی بک: این پرسشنامه یک مقیاس خودگزارش‌دهی ۲۱ سؤالی است که افسردگی را به عنوان سازه‌ای تک بعدی می‌سنجد. هر سؤال دارای ۴ گزینه است و از صفر تا سه نمره‌گذاری می‌شود؛ ضریب اعتبار این پرسشنامه در ایران ۰/۸۹ گزارش شده است [۳۵].

۴- پرسشنامه اضطراب بک: این پرسشنامه یک مقیاس خودگزارش‌دهی ۲۱ سؤالی است که برای سنجش اضطراب

یافته‌ها

بدین ترتیب علاوه بر شاخص کفایت نمونه‌برداری، اجرای تحلیل عاملی بر پایه ماتریس مورد مطالعه نیز قابل توجیه می‌باشد. برای تعیین اینکه پرسشنامه خودیابی از چند عامل اشباع شده است، شاخص‌های ۱- ارزش ویژه، ۲- نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل، ۳- نمودار اسکری (نمودار ۱) مورد توجه قرار گرفت. بر این اساس چهار عامل استخراج شد که این چهار عامل روی هم رفته ۵۴/۳۸۶ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین می‌کنند. گفتنی است که مقدار ارزش ویژه عامل اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب ۷/۵۱، ۴/۰۱، ۳/۶۰ و ۲/۸۲ به دست آمد، همچنین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر یک از عوامل شامل خودآگاهی و پذیرش، تعهد و مجذوبیت، استعلا و پیشرفت و رشد شخصی به ترتیب ۲۲/۷۷، ۱۲/۱۵، ۱۰/۹۲ و ۸/۵۵ می‌باشد. در جدول ۲ بارهای عاملی سؤالات پرسشنامه SDS با استفاده از روش تعیین مؤلفه‌های اصلی گزارش شده است.

Scree Plot

نمودار ۱) نمودار اسکری برای تعیین تعداد عوامل

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود همه بارهای عاملی مناسب می‌باشند. کوچکترین بار عاملی متعلق به سؤال ۴۳ با ۰/۵۲۷ و بزرگترین بار عاملی متعلق به سؤال ۵۹ با ۰/۸۰۲ می‌باشد.

جدول ۱) شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
سن	۲۳/۳	۳/۵۵
پیشرفت تحصیلی	۱۶/۳۴	۱/۲۳
انگیزش پیشرفت	۲/۸۷	۰/۳۳
خودیابی	۳/۵۶	۰/۵۷
خودآگاهی و پذیرش	۳۰/۴۶	۷/۸۰
تعهد و مجذوبیت	۲۴/۸۴	۶/۷۰
استعلا و پیشرفت	۲۲/۶۵	۵/۷۴
رشد شخصی	۲۷/۵۲	۵/۶۱

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود متغیر خودآگاهی و پذیرش با ۳۰/۴۶ دارای بیشترین میانگین در بین متغیرهای پژوهش بوده و این در حالی است که متغیر انگیزش پیشرفت از کمترین میانگین (۲/۸۷) برخوردار بود. میانگین و انحراف استاندارد سایر متغیرها به تفکیک در جدول ۱ آمده است.

تحلیل عاملی اکتشافی: هدف از پژوهش حاضر ساخت و اعتباریابی مقیاس خودیابی بر اساس تئوری‌های مختلف شخصیت در دانشجویان دانشگاه سمنان بود. به منظور ساخت و تعیین خصوصیات روانسنجی این پرسشنامه از روش تحلیل عاملی، روایی همگرا و واگرا استفاده شد. برای تحلیل عاملی از روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده شد. پیش از اجرای تحلیل عاملی شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO) و مقدار آزمون کرویت بارتلت محاسبه گردید. در این تحلیل مقدار KMO برابر با ۰/۸۸۹ و مقدار آزمون کرویت بارتلت برابر با ۴/۷۱۳ به دست آمد که با درجه آزادی ۵۲۸ معنی‌دار (۰/۰۰۱) بودند.

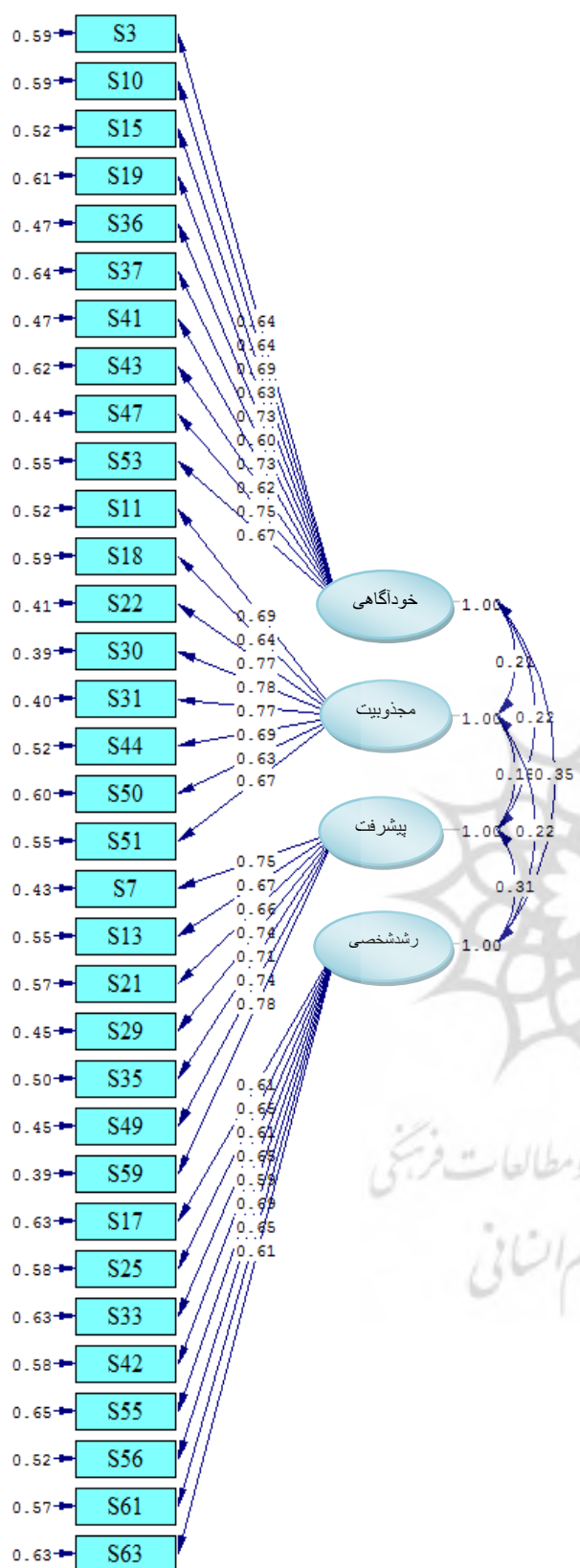
جدول ۲) نتایج آزمون (KMO) و کرویت بارتلت

آزمون کرویت بارتلت			KMO مقدار
sig	Df	مقدار خی	
۰/۰۰۱	۵۲۸	۴/۷۱۳	۰/۸۸۹

جدول ۳) بارهای عاملی سؤالات مقیاس خودیابی بعد از چرخش (خودآگاهی و پذیرش، تعهد و مجذوبیت، استعلا و پیشرفت و رشد شخصی)

ماده	سؤالات پرسشنامه	خودآگاهی و پذیرش	تعهد و مجذوبیت	استعلا و پیشرفت	رشد شخصی
۳۶	کاملاً بر زندگی تسلط و آگاهی دارم.	۰/۷۹۶			
۱۵	می‌دانم چه هستم و چه می‌توانم باشم.	۰/۷۲۸			
۱۹	نقاط ضعف و قوت خودم را پذیرفته‌ام.	۰/۷۲۷			
۴۷	به آنچه که نیستم تظاهر نمی‌کنم.	۰/۷۱۲			
۱۰	آمادگی کسب هر گونه تجربه جدید را دارم.	۰/۷۰۸			
۳	توانایی پذیرش و درک شکست‌ها، دردها و رنج‌هایم را دارم.	۰/۶۹۳			
۴۱	مسئولیت زندگی خودم را می‌پذیرم.	۰/۶۹۲			
۳۷	خودم را به همان صورت که هستم می‌پذیرم.	۰/۶۴۰			
۵۳	موانع را می‌پذیرم و تسلیم ناکامی‌ها نمی‌شوم.	۰/۶۰۳			
۴۳	از نقاط قوت و ضعف خودم آگاهی دارم.	۰/۵۲۷			
۳۱	به کاری که انجام می‌دهم متعهد هستم.		۰/۷۸۵		
۳۰	همه کارهایم را به صورت منظم انجام می‌دهم.		۰/۷۸۴		
۲۲	کارهایم را با عشق و علاقه انجام می‌دهم.		۰/۷۷۵		
۱۱	غرق کارهایی که انجام می‌دهم، می‌شوم.		۰/۷۵۲		
۴۴	در کاری که انجام می‌دهم نهایت تلاش و سخت‌کوشی را بکار می‌برم.		۰/۷۲۴		
۵۱	کاری که انجام می‌دهم را دوست دارم.		۰/۷۱۸		
۱۸	کارهایم را به بهترین نحو ممکن انجام می‌دهم.		۰/۷۱۸		
۵۰	کاری را که شروع می‌کنم سعی می‌کنم به اتمام برسانم.		۰/۶۵۶		
۵۹	اهداف و وسایل نیل به آنها را از همدیگر تشخیص می‌دهم.			۰/۸۰۲	
۷	تلاش می‌کنم قابلیت‌هایم را پرورش دهم و استعدادهایم را شکوفا کنم.			۰/۷۸۴	
۲۹	همیشه در زندگی دنبال پیشرفت هستم.			۰/۷۶۹	
۴۹	سعی می‌کنم مهارت‌هایم را پرورش دهم.			۰/۷۶۵	
۳۵	برای زندگی‌ام اهدافی دارم و برای رسیدن به آنها تلاش می‌کنم.			۰/۷۵۰	
۱۳	سعی می‌کنم توانایی‌هایم را به فراتر از آنچه هستم گسترش دهم.			۰/۷۴۳	
۲۱	فرد پیشرفت‌گرای هستم.			۰/۶۶۷	
۵۶	احساس می‌کنم که در طی زمان به عنوان یک فرد رشد (موفقیت) زیادی داشته‌ام.			۰/۷۵۳	
۴۲	برای من زندگی فرایند مداومی از یادگیری، تغییر و رشد بوده است.			۰/۷۰۳	
۶۳	از نظر من افراد در هر سنی می‌توانند به رشد و موفقیت خود ادامه دهند.			۰/۷۰۲	
۲۵	از اینکه می‌بینم دیدگاه‌هایم طی سال‌های گذشته تغییر کرده و کامل‌تر شده، لذت می‌برم.			۰/۶۸۱	
۳۳	دوست دارم چیزهای تازه را امتحان کنم.			۰/۶۷۰	
۶۱	گذشت زمان باعث شده است که بیش‌بیشتری درباره زندگی به دست آورم، این بیش‌مرا قوی و توانمند کرده است.			۰/۶۶۴	
۱۷	به طور کلی احساس می‌کنم که با گذر زمان چیزهای بیشتری درباره خودم یاد می‌گیرم.			۰/۶۴۸	
۵۵	به دیگران اتکا نمی‌کنم و نمی‌چسبم و خودکفا هستم.			۰/۶۰۰	

شکل (۱) مدل اندازه‌گیری نهایی مقیاس خودیابی

تحلیل عاملی تأییدی: در ابتدا وجود داده‌های پرت تک متغیری با استفاده از نمودار مستطیلی (Boxplot) بررسی شد. نتایج نشان داد ۸ داده پرت وجود دارد که از محدوده داده‌ها حذف شدند. پس از آن یکسانی شکل توزیع متغیرها نیز با استفاده از نمودار مستطیلی بررسی شد، نتایج نشان داد خط میانه برای اکثر متغیرها در وسط نمودار مستطیلی قرار دارد و شکل نمودارها به هم شبیه می‌باشد. سپس چولگی تک‌متغیری و چندمتغیری داده‌ها بررسی شد و از برآوردهای بیشینه درست‌نمایی استفاده شد. شاخص‌های برازندگی ریشه واریانس خطای تقریب^۱ (RMSEA)، ریشه استاندارد واریانس پس‌مانده^۲ (SRMR)، شاخص برازندگی مقایسه‌ای^۳ (CFI)، شاخص نیکویی برازش^۴ (GFI) و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده^۵ (AGFI) برای سنجش برازندگی مدل استفاده شد. برای شاخص‌های برازندگی برش‌های متعددی توسط متخصصان مطرح شده است. برای مثال، مقدار مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ برای ریشه واریانس خطای تقریب مقدار مساوی یا بالاتر از ۰/۹۶ برای شاخص برازندگی مقایسه‌ای، مقدار مساوی یا کمتر از ۰/۰۷ برای ریشه استاندارد واریانس پس‌مانده، نشان‌دهنده برازندگی کافی مدل است. از طرف دیگر پیشنهاد شده است که اگر شاخص‌های برازندگی مقایسه‌ای، نیکویی برازش و نیکویی برازش تعدیل شده بزرگتر از ۰/۹ و شاخص‌های ریشه واریانس خطای تقریب و ریشه واریانس پس‌مانده کوچکتر از ۰/۰۵ باشد بر برازش بسیار مطلوب و کوچکتر از ۰/۱ بر برازش مطلوب دلالت دارد. شاخص‌های برازندگی فرم نهایی پرسشنامه خودیابی بررسی شد. یافته‌های مدل حاکی از آن است که بعضی از شاخص‌های برازندگی حاکی از برازندگی مطلوب داده-مدل است و برخی از شاخص‌های دیگر نشان دهنده برازندگی ضعیف داده-مدل است (جدول ۴). در این مدل، $x^2=101/07$ ، $df=489$ و بنابراین نسبت $x^2/df=0/21$ می‌باشد.

- 1- Root Mean Square Error of Approximation
- 2- Standardized Root Mean Square Residual
- 3- Comparative Fit Index
- 4- Goodness of Fit Index
- 5- Adjusted Goodness of Fit Index

جدول ۴) شاخص‌های برازش مدل چهار عاملی مقیاس خودیابی (n=۳۵۰)

مدل	*X2	CFI	NFI	RMSEA	RMSEA CI 90%	SRMR	GFI	AGFI
چهار عاملی	۱۰۱/۰۷	۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۰۵۵	۰/۰۶۰ - ۰/۰۵۱	۰/۰۴۹	۰/۸۵	۰/۸۳

*مجذور کای به روش بیشینه درست نمایی

مربوطه بر روی سایر عوامل به طور کلی حذف شد. در نهایت نتایج تحلیل عاملی چهار عامل خودآگاهی و پذیرش، تعهد و مجذوبیت، استعلا و پیشرفت و رشد شخصی را نشان داد.

روایی همگرا و واگرا: برای محاسبه روایی همگرا و واگرایی مقیاس SDS از اجرای همزمان آن با پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ، پرسشنامه اضطراب و افسردگی بک استفاده شد. متغیرهای ذکر شده به طور همزمان در بین ۳۵۰ نفر از دانشجویان اجرا و اطلاعات حاصله با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون تحلیل گردید (جدول ۵). نتایج نشان داد که میزان همبستگی بین نمره کل مقیاس خودیابی با عزت نفس (۰/۳۱۷)، اضطراب (۰/۲۶۶-) و افسردگی (۰/۳۸۰-) در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بود. علاوه بر آن بین خرده مقیاس‌های SDS با متغیرهای ذکر شده رابطه معنی‌داری مشاهده شد. ماتریس همبستگی به شرح زیر می‌باشد.

روایی محتوایی و سازه پرسشنامه: همانطور که در قسمت روند اجرای پژوهش اشاره شد، برای بررسی روایی محتوایی ابزار از نظر متخصصان استفاده شده و در این مرحله ۳ عامل که ۲۳ گویه را در بر داشتند از پرسشنامه کنار گذاشته شدند. پس از اجرای اولیه در اجرای نهایی پرسشنامه ۶۳ سؤالی بین ۳۵۰ نفر از دانشجویان اجرا شد. در این اجرا مجدداً ۳۰ گویه به دلیل نداشتن بار عاملی و همچنین همبستگی مناسب با نمره کل آزمون از پرسشنامه کنار گذاشته شدند و پرسشنامه نهایی با ۳۳ گویه طراحی شد و مورد تحلیل قرار گرفته شد. البته ناگفته نماند که گویه‌های دو عامل خودآگاهی و پذیرش به دلیل اینکه در تحلیل عاملی بر روی یک عامل بار شدند، در هم ادغام شده و تشکیل یک عامل را داده‌اند که این عامل تحت عنوان خودآگاهی و پذیرش نامیده شده است. همچنین عامل استقلال (خودمختاری) به دلیل بار شدن همه ماده‌های

جدول ۵) ماتریس همبستگی مقیاس خودیابی با عزت نفس، اضطراب و افسردگی

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. نمره کل خودیابی	۳/۵۶	۰/۵۷	۰/۸۹							
۲. خودآگاهی و پذیرش	۳۰/۴۶	۷/۸۰	۰/۷۰**	۰/۸۹						
۳. تعهد و مجذوبیت	۲۴/۸۳	۶/۷۰	۰/۶۲**	۰/۱۶**	۰/۸۹					
۴. رشد شخصی	۲۷/۵۲	۵/۶۱	۰/۶۵**	۰/۳۲**	۰/۱۹**	۰/۸۸				
۵. استعلا و پیشرفت	۲۲/۶۵	۵/۷۴	۰/۶۰**	۰/۲۱**	۰/۲۱**	۰/۲۶**	۰/۸۴			
۶. عزت نفس	۰/۵۹	۰/۳۹	۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۲۳**	۰/۱۱*	۰/۱۸**	۰/۶۷		
۷. اضطراب	۰/۶۳	۰/۴۲	-۰/۲۷**	-۰/۲۵**	-۰/۰۸	-۰/۱۳*	-۰/۲۴**	-۰/۳۴**	۰/۸۷	
۸. افسردگی	۰/۶۰	۰/۴۵	-۰/۳۸**	-۰/۳۲**	-۰/۱۸**	-۰/۲۲**	-۰/۲۹**	-۰/۴۹**	۰/۵۸**	۰/۸۹

*۰/۰۱ معنی‌دار

**۰/۰۵ معنی‌دار

ضرایب آلفا بر روی قطر فرعی قرار دارند.

بنابراین ضریب اعتبار کل مقیاس و هر یک از خرده مقیاس‌های آن بالا بوده که نشان دهنده قابلیت اعتماد بالای ابزار است.

بحث

خودیابی عبارت است از حداکثر تلاش برای رسیدن به شخصیت انسانی؛ همچنین اشاره دارد به توسعه و دستیابی

اعتبار مقیاس SDS: اعتبار پرسشنامه با استفاده از روش همسانی درونی و با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. نتایج نشان داد که اعتبار مقیاس SDS، ۰/۸۹ است. علاوه بر آن اعتبار هر کدام از خرده مقیاس‌ها شامل خودآگاهی و پذیرش ۰/۸۹، تعهد و مجذوبیت ۰/۸۹، استعلا و پیشرفت ۰/۸۴ و رشد شخصی ۰/۸۸ به دست آمد.

به یک توان کامل. علاوه بر آن خودیابی تلاشی در طول زندگی، برای غنی‌تر کردن زندگی نیز تعریف شده است [۴]. بنابراین هدف از انجام پژوهش حاضر، ساخت و اعتباریابی ابزاری برای سنجش میزان خودیابی در دانشجویان دانشگاه سمنان بود. برای ساخت این پرسشنامه، ابتدا پژوهش‌ها و نظریه‌های مختلف در مورد خودیابی، شامل نظریه‌های اریک اریکسون، آبراهام مزلو، جرج لوینگر، اریک فروم، کارل یونگ، گوردن آلپورت، کارل راجرز، فریتس پرلز، ویکتور فرانکل، مارتین سلیگمن و کارول دی ریچ مورد بررسی قرار گرفتند. هدف عمده از بررسی این مطالعات، استخراج مواد و عواملی بود که در این نظریه‌ها برای رسیدن به رشد و خودیابی مطرح می‌شد. پس از استخراج یازده عامل بر اساس نظریه‌های فوق، ۱۱۵ گویه طراحی شد. روایی محتوایی گویه‌ها، با نظرخواهی از متخصصان مورد بررسی قرار گرفت و ۳ عامل شامل ۲۳ گویه مورد تأیید آنها قرار نگرفت و از مجموعه پرسشنامه حذف شدند. پرسشنامه‌ای با ۹۲ گویه تهیه شد. پرسشنامه مذکور در مرحله اول روی یک نمونه ۵۰ نفری از دانشجویان اجرا شد. پس از گردآوری داده‌ها، ضریب پایایی آزمون قابل قبول به دست آمد. با توجه به همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون، تعداد ۲۹ سؤال که همبستگی کمتر از ۰/۳ داشتند، حذف و مجدداً ضریب پایایی آزمون محاسبه شد که میزان آن نیز قابل قبول به دست آمد. در مرحله دوم، پرسشنامه ۶۳ سؤالی بر روی ۳۵۰ نفر از دانشجویان اجرا و داده‌های حاصله با تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی تحلیل شد. پیش از اجرای تحلیل عاملی، شاخص کفایت نمونه‌برداری و مقدار آزمون کرویت بارتلت محاسبه شد. در این تحلیل مقدار KMO و آزمون کرویت بارتلت معنادار بود. بدین ترتیب علاوه بر کفایت نمونه‌برداری، اجرای تحلیل عاملی بر پایه ماتریس مورد مطالعه قابل توجیه بود. برای تعیین اینکه پرسشنامه خودیابی از چند عامل اشباع شده، شاخص‌های ارزش ویژه، نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل و نمودار اسکری مورد توجه قرار گرفت. بر این اساس، چهار عامل استخراج شد که این چهار عامل روی هم رفته ۵۴/۳۸۶ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین کردند. همینطور مقدار ارزش ویژه برای هر چهار عامل بیشتر از یک به دست آمد.

بارهای عاملی همه گویه‌ها مناسب بود. در نهایت نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، ۳۳ گویه با ۴ عامل خودآگاهی و پذیرش، تعهد و مجذوبیت، استعلا و پیشرفت و رشد شخصی را نشان داد. خودآگاهی و پذیرش بدین معناست که فرد نگرش و آگاهی مثبت نسبت به خود و گذشته خود دارد؛ همچنین توانایی پذیرفتن و درک موقعیت‌های پیش روی خود را دارد. تعهد و مجذوبیت در حوزه روانشناسی مثبت‌نگر، با میل به جریان داشتن مشخص می‌شود. جریان داشتن حالتی از غرق شدن کامل در یک فعالیت فی‌نفسه لذت‌بخش است. غالباً تعهد و مجذوبیت بسیار عمیق هستند و فرد احساس گذشت زمان را از دست داده و تا بالاترین حد ظرفیتش کار می‌کند [۳۷]. همچنین حالت‌های بیشینه تعهد و مجذوبیت با کاهش سطوح اضطراب و افسردگی رابطه دارد [۳۸]. در خصوص استعلا و پیشرفت، سلیگمن (۲۰۰۲) پیشنهاد می‌کند که افراد حتی در نبود هیجان مثبت و تعهد و مجذوبیت هم، در جستجوی پیشرفت هستند؛ در واقع احساس پیشرفت یا شایستگی یکی از نیازهای روانشناختی کلیدی ماست [۳۹]. بنابراین از آنجایی که زندگی ما به طور گسترده توسط اهدافی هدایت می‌شود که خواهان رسیدن به آن هستیم، پیشرفت یکی از عوامل اصلی رسیدن به خودیابی افراد محسوب می‌شود. مؤلفه رشد شخصی، به گشودگی نسبت به تجربیات جدید و داشتن رشد شخصی مداوم اشاره می‌کند [۳۳]. افزون بر آن رشد شخصی به توانایی فرد برای پیشرفت و ارتقای خود به منظور مبدل شدن به یک انسان با عملکرد کامل، رسیدن به خودشکوفایی و نیل به اهداف تعریف شده است [۴۰]. برای رسیدن به سطح بهینه عملکرد روانی، فرد باید به طور مستمر در جنبه‌های مختلفی از زندگی رشد کند [۴۱]؛ این امر مستلزم آن است که فرد به طور مداوم در فعالیت‌ها درگیر شده و مشکلات را حل کند تا به موجب آن استعدادها و توانایی‌هایش را گسترش دهد. سطح بالای رشد فردی، با رشد مداوم و سطح پایین آن، با فقدان رشد رابطه دارد. فردی با این ویژگی، همواره در صدد بهبود زندگی شخصی خویش از طریق یادگیری و تجربه است [۳۳]؛ همچنین در این پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی به منظور برازش مدل استفاده شد. نتایج تحلیل برازندگی، مدل چهار عاملی را تأیید کرد. علاوه بر یافته‌های مطرح

این ابزار به عنوان ابزاری برای تشخیص حساسیت اثر مداخلات می‌تواند محور دیگری از پژوهش‌های مناسب در مورد این ابزار باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود رابطه خودیابی با متغیرهای مختلف سلامت روان، ارتقای سلامت، بهداشت روانی، بهزیستی ذهنی، سوءمصرف مواد، هوش هیجانی، شادکامی و ... مورد بررسی قرار گیرد تا از این طریق دانش منسجمی در خصوص خودیابی و روابط این سازه با سایر سازه‌ها که قابلیت بیشتری در برنامه‌ریزی‌های مربوطه دارد، حاصل شود. افزون بر آن، پیشنهاد می‌شود که این ابزار در سایر جوامع، مانند دانش آموزان، محیط کار و بیمارستانها و سایر نهادها اجرا شود تا شواهدی از بسط روایی سازه این ابزار فراهم گردد. به طور کلی یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که مقیاس خودیابی در جامعه دانشجویان، از خصوصیات روانسنجی قابل قبولی برخوردار است و می‌توان از آن به عنوان ابزاری معتبر در پژوهش‌های روانشناختی استفاده کرد.

تشکر و قدردانی

در نهایت پژوهشگران از همه افراد شرکت‌کننده در این پژوهش به خاطر صبر و همکاری صمیمانه و همچنین اعتماد تقدیر و تشکر می‌کنند.

منابع

- 1- Masters BR. A Study of Self-Actualization of Gifted Children in Public High School Programs, Dissertation submitted to the Faculty of Holos University Graduate Seminary in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of theology. 2009. p. 127.
- 2- Hutchinson GT, Chapman BP. Logotherapy^o Enhanced REBT: an integration of discovery and reason. J Contem Psycho. 2005;(35):145-55.
- 3- Schultz DP, Schultz SE. Theories of Personality, Translator: Sayed Mohammad, Y. eighth edition, Tehran, pub Edit; 2009. p.350.
- 4- Omifolaji V. Nigerian women in the diaspora in pursuit of self-actualization: A case study of three women in Britain, USA and Australia, pract reflex. 2010;5(1):17-29.
- 5- Waterman AS. Finding someone to be: Studies on the role of intrinsic motivation in identity formation. Ident. 2004;(4):209-28.
- 6- Schwartz SJ. In search of mechanisms of change in identity development: Integrating the constructivist and discovery perspectives on identity. Ident. 2002;(2):317-39.

شده، برای محاسبه روایی واگرا و همگرایی پرسشنامه SDS، از اجرای همزمان آن با پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ، پرسشنامه اضطراب و افسردگی بک استفاده شد. متغیرهای ذکر شده به طور همزمان اجرا و اطلاعات به دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون تحلیل گردید. نتایج نشان داد که میزان همبستگی بین نمره کل مقیاس خودیابی با عزت نفس، اضطراب و افسردگی معنی‌دار بود. علاوه بر آن، بین خرده مقیاس‌های خودیابی با متغیرهای ذکر شده رابطه معنی‌داری مشاهده شد. این یافته‌ها با برخی پژوهش‌ها [۳۸، ۴۲] همسو بوده است. این پژوهش چون از نوع مطالعات ساخت و اعتبار یابی بوده، پژوهش‌های اندکی یافت شده یا اصلاً پژوهشی در این زمینه یافت نشده است؛ لذا این مورد از کاستی‌های اساسی این پژوهش می‌باشد. ضریب پایایی پرسشنامه خودیابی با استفاده از روش آلفای کرونباخ مورد محاسبه قرار گرفت که همگی رضایت بخش و نشان از قابلیت بالای ابزار بوده است. این پژوهش نیز خالی از محدودیت نبود. نخستین محدودیت مطالعه حاضر آن است که مشخص نیست نمرات حاصل از این ابزار تا چه اندازه با رفتارهای واقعی در زندگی روزمره مرتبط است؛ محدودیت دوم این ابزار مربوط به قلمرو مکانی و زمانی مطالعه است. این مطالعه بر روی دانشجویان دانشگاه سمنان صورت گرفته است و لذا نمی‌توان یافته‌های آن را به سایر شهرها و دانشگاه‌های کشور تعمیم داد و محدودیت سوم این مطالعه آن است که روش پژوهشی حاضر همبستگی بوده است، لذا روابط به دست آمده حاکی از روابط علت و معلولی نمی‌باشد. براساس این محدودیت‌ها، پیشنهاد می‌شود نمرات با اندازه‌های رفتار واقعی در زندگی روزمره همبسته شود تا شواهدی از بسط نمرات حاصل از تشخیص این ابزار در موقعیت‌های واقعی زندگی فراهم شود. هنوز مشخص نیست که آیا نمرات بالا در این پرسشنامه توان پیش‌بین رفتارهای خودیافتگی عملی را دارد یا خیر؟ همچنین، به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که در آینده مطالعاتی را طرح‌ریزی کنند که ضمن تشخیص نمرات برش دقیق این ابزار برای تشخیص افراد خودیافته، کاربردهای عملی نمرات این ابزار را در پیش‌بینی رفتارهای واقعی در محیط زندگی فرد تشخیص دهند. بررسی روایی نمرات حاصل از

- 24- Continuing Psychology Education. Heal Person. 2006. p. 1-17.
- 25- Barkhuus L, Csank P. Allport's Theory of Traits_A Critical Review of Two Studies, Concordia University. 1999. p. 133-173.
- 26- Fromm E. Man for himself, translation: Tabrizi, A. 9th ed. Tehran: Pub by behjat. 1976.
- 27- Patterson TG. Person-Centered Personality Theory: Support from Self-Determination Theory and Positive Psychology. J Hum Psychol. 2007;47(1): 47-117.
- 28- Frankel VE. Unheard cry for meaning: Psychotherapy and humanism, translation: Tabrizi M. and Alavi Nia. A. Tehran: meta-Psychol Pub; 2004.
- 29- Soudek-Townsend IH. Viktor E. Frankl, Logotherapy, and moral imagination: will to meaning in the classroom; Teaching Ethics. 2005; 12(3):73-84.
- 30- Frankel VE. Man's Search for Meaning, means medical research, translation: Salehian N and Milani M, Tehran: NY Pub. 2000.
- 31- Joslyn ML. The Last Time I Saw Fritz. The inter J of trans studi. 2002;(21):39-52.
- 32- Seligman MEP. Flourish. New York City: Simon and Schuster; 2011. p. 432-9.
- 33- Michaeli-Manee F. The Study of Undergraduate Students' Psychological Well-being Status in Urmia University. Ofogh-e-Danesh; J Gonabad Uni Medic Sci. 2011; 17,(1):65-73.
- 34- Rajabi GhR, Bohlol N. Assess the reliability and validity of the Rosenberg self- esteem in first-year university student, Iran Shahid Chamran. Edu and Psychol Res, Shahid Chamran Uni. 2008;3(2):33-48.
- 35- Rajabi GhR. Psychometric Properties of Beck Depression Inventory Short Form Items (BDI-13). Devel Psychol. 2006;(4):22-30.
- 36- Kaviani H, Mousavi AS. Psychometric properties of the Persian version of Beck Anxiety Inventory (BAI). Teh Uni Medic J. 2008;65(2):136-40.
- 37- Csikszentmihalyi M, Nakamura J. Effortless attention in everyday life: A systematic phenomenology. In Bruya B, Editor, Effortless Attention: A New Perspect in the Cogn Sci of Atten and Action, pages. 2010: 179-89.
- 38- Nakamura J, Csikszentmihalyi M. The concept of flow. In CR. Snyder SJ. Lopez (Eds.), Handbook of positive psychol (pp. 89-105). New York: Oxford University Press. 2002. p. 217-29.
- 39- Ryan RM, Deci EL. On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. Annual Rev Psychol. 2001;(52):141-66.
- 40- Ryff CD, & Keyes CLM. The strucutre of psychological well-being revisited. J Person Soci Psychol. 1995;(69):719-27.
- 7- Schwartz SJ. Predicting identity consolidation from self construction, eudaimonistic self-discovery, and agentic personality. J Ado. 2006;(29):777-93.
- 8- Beaumont SL. Identity Processing and Personal Wisdom: An Information- Identity Style Predicts Self-Actualization and Self-Transcendence. An Inter J Theo Res. 2009;(9):95-115.
- 9- Kazakh National Pedagogical University named after Abay. Self-Development of Research and Creativity of Future Teachers, J Sci Res. 2013;14(4):480-4.
- 10- Moin-Uddin AK, Rehman N, Sundus J. Relationship between self-Actualization and student's self-Actualization Evaluation: A Case-study, Pak j Eng Technol Sci. 2012;2(2):171-95.
- 11- Mansour M, Dadsetan P. Genetic Psychology 2, Teh, growing emissions. 2009. p. 126-127.
- 12- Sokol JT. Identity Development throughout the Lifetime: An Examination of Eriksonian Theory. J Counsel Psychol. 2009;(1):1-11.
- 13- Kiesling C, Sorell G. Joining Erikson and Identity Specialists in the Quest to Characterize Adult Spiritual Identity. An Inter J Theo Res. 2009;(9):252-71.
- 14- Ahadi H, Jomhari F. developmental psychology 2, adolescence, youth, middle age and old age, Tehran:camp pub. 2007. p. 76.
- 15- Schultz DP. Psychology of Perfection (healthy personality patterns), Translation: Khoshdel, G, 14th ed, Tehran: released the arrow. 2007. p. 12-173.
- 16- HJ Azizi, Y. Abraham Maslow: The Needs Hierarchy; Psychol Rev. 2004;(50):370-90.
- 17- Ruby-Reid-Cunningham A. A Theory of Motivation and Hierarchy of Human Needs: A Critical Analysis, School of Social Welfare University of California ° Berkeley. 2008. p. 16-83.
- 18- Tay L, Diener E. Needs and subjective well-being around the world. J Person Soci Psychol. 2011;101(2):354-65.
- 19- Connor .. A Road Map of Human Nature. J Manag Edu. 2007; p. 1-19.
- 20- Masters BR. A Study of Self-Actualization of Gifted Children in Public High School Programs, Dissertation submitted to the Faculty of Holos University Graduate Seminary in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of theology. 2009. p. 127-37.
- 21- Loevinger J. The meaning and measuring of ego development. Amer psychol. 1969;(21):195-206.
- 22- Loevinger J. Revision of the sentence completion Test for Ego Development. J Person Soci Psychol. 1985;(48):420-27.
- 23- Fyst J, & Fyst GJ. Personality theory, translation: Sayed Mohammadi, Fifth Edition, Tehran: Psych Pub. 2010. p. 322-30.

- 41- Ryff CD. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *J Person Soci Psychol.* 1989;(57):1069-81.
- 42- Esmail-khani F, Najarian B, Mehrbizade Honarmand, M. Construct and validate a scale to measure self-actualization. *J Hum Sci.* 2001;11(3):1-20.

Construction and Validation to Self-Discovery Scale (SDS) Based on Different Theories of Personality in Students

Akbari-Balootbangan, A. *Master Student, Rezaei, A.M. Ph.D.

Abstract

Introduction: The purpose of this study was to construction and validation of a scale to measure self-discovery based on different theories of personality in the students of Semnan College.

Method: The present study was descriptive and of correlation studies' type. For this purpose, 350 students were selected by multi-stage cluster sampling method & answered researcher-made instruments of self-discovery scale (SDS), Rosenberg Self-esteem, & Beck depression and anxiety. Factor analysis method, Cranach s alpha coefficient and The Pearson correlation was used to analyze the data.

Results: The factor analysis results showed that the researcher- made scale (SDS) measures four factors including self-consciousness, attraction, Personal Growth and the transcendence. Also Pearson correlation results showed that the self-discovery has meaningful relationship with self-esteem ($r=0.317$ & $p<.01$), anxiety ($r=-0.266$ & $p<.01$) and depression ($r=-0.380$ & $p<.01$). Furthermore, self-discovery scale validity obtained 0.89 by Cranach s alpha coefficient for the total scale, and each of the subscales, including self-consciousness, 0.89, attraction, 0.89, Personal Growth, 0.88 and transcendence, 0.84.

Conclusion: The research Findings show that SDS has acceptable psychometrics properties in the student universe and can be used as reliable and valid instrument in psychological researches.

Keywords: Self-Discovery Scale (SDS), Structure, Validity, Reliability, Factor Analysis.

---

*Correspondence E-mail:
akbariafzal@gmail.com

